

ШКІДНИКИ ПШЕНИЦІ В УМОВАХ ТРОСТЯНЕЦЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ємець О.М. к.б.н., доцент

Мірошниченко Н.В., студ. 3 курсу ФАТіПК, спец. «Захист рослин»

Серед найважливіших зернових культур озима пшениця за посівними площами займає в Україні перше місце і є головною продовольчою культурою. Зерновим колосовим культурам в Сумській області завдають шкоди понад 100 видів комах, що в окремі роки можуть призвести до значних втрат врожаю.

Метою дослідження було виявлення основних шкідників озимої пшениці протягом вегетаційного періоду, визначення зв'язку між фенологічною фазою рослини, стадією розвитку шкідника та періодом його шкодочинності.

Визначення видового складу шкідників озимої та ярої пшениці провели в умовах Тростянецького району Сумської області, за вегетаційний період 2015 року.

Для визначення чисельності та ступеня пошкодження посівів пшениці використовували загально прийняті методи досліджень та дані Державної фітосанітарної інспекції Сумської області.

При проведенні обстеження посівів у першу декаду травня, що відповідає фенологічній фазі озимої пшениці - початок трубкування, нами було виявлено наявність багатодних шкідників – озимої совки. В дану фазу відмічено живлення шкідника. Початок лялькування розпочався в першій декаді травня. На озимій пшениці також спостерігалось її заселення злаковими п'явицями. Середня чисельність становила 0,3 екз/ м².

На ярій пшениці виявлено хлібні блішки чисельністю 1-2 екз/м². У третю декаду травня на цій культурі виявлені хлібні клопи. Середня чисельність шкідника складала 0,2 екз/м².

У фазу колосіння - перша декада червня, проходить інтенсивний літ метеликів совок (озимої та окличної). За ніч у світлову пастку потрапляло 5-7 метеликів. У цей час відмічено початок відкладання яєць метеликами.

На крайових полосах було виявлено злакову попелицю. Чисельність шкідника складала 6-10 екз/рослину, заселено 12% рослин.

У другу декаду червня спостерігалось заселення зернових хлібними клопами. Шкідником було уражено 2% рослин. Середня чисельність комах складала 0,5 екз/м².

На фазу колосіння прийшлося 100% заселення зернових пшеничним трипсом. Середня чисельність шкідника складала 4 екз/рослину, максимальна - 8. Пошкоджено було 8% рослин.

У цій же фазі на посівах озимих та ярих культур відбувався розвиток п'явиць. Шкідниками було заселено 4-5% рослин при середній чисельності 0,3 екз /м². Пошкоджено до 5% рослин.

У третю декаду червня, у фазу молочної стиглості озимої пшениці зернових відмічалось заселення крайових полос злаковою попелицею та хлібними жуками. Середня чисельність попелиць складала 4-5 екз/рослину, а жуків 0,2 екз/м².

У фазу молочної стиглості хлібними клопами (маврський та гостроголовий) було пошкоджено 2% рослин, в слабкому ступені. Середня чисельність шкідника складала 0,5 екз/м², також було відмічено відродження личинок.

На цей же час прийшлося відродження личинок пшеничного трипса. Ними було заселено до 24% рослин. Середня чисельність шкідника складала 4 екз/колос, максимальна - 8.

П'явицями у цій фазі було заселено 9% рослин, при середній чисельності личинок с 0,3 екз/м².

Фенологічна фаза озимої пшениці - молочно-воскова стиглість припала на другу декаду липня. Нами відмічено продовження льоту метеликів підгризаючих совки (озимої та окличної) і живлення гусениць. Чисельність гусениць складала 0,5 екз/ м². Відсоток пошкоджених рослин - 0,5-1%.

У фазу молочно-воскової стиглості хлібні клопи (маврський і гостроголовий) та їх личинки продовжували живлення на колосках. Середня чисельність шкідників складала 0,1екз/м². Шкідниками уражено 0,1% рослин.

В цей час продовжувалось заселення крайових полос зернових хлібними жуками. Відбувалося їх живлення та яйцекладка. Чисельність шкідника становила 2-7 екз/ м².

Пшеничним трипсом було заселено 10% рослин. Середня чисельність шкідника становила 4 екз/рослину.

За результатами проведених досліджень виявлені типові для лісостепової зони України шкідники зернових колосових культур. У більшості випадків відмічений низький рівень ураження рослин. Розвиток комах відбувався у відповідності до фенологічних фаз розвитку рослин.

Виявлені шкідники були представниками 5 рядів комах: лускокрилі, напівтвердокрилі, трипси, твердокрилі, рівнокрилі.